

STORTINGET

Innst. 370 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 73 LS (2025–2026)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i grenseloven, utlendingsloven og SIS-loven (screening av tredjelandsborgere)

Til Stortinget

Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i lov 20. april 2018 nr. 8 om grensetilsyn og grensekontroll av personer (grenseloven), lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) og lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS) (SIS-loven) for å gjennomføre forordning (EU) 2024/1356 av 14. mai 2024 om innføring av screening av tredjelandsborgere ved de ytre grensene og endring av forordning (EF) nr. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 og (EU) 2019/817 (heretter omtalt som screeningforordningen) i norsk rett.

Videre foreslås endringer i SIS-loven for å gjennomføre forordning (EU) 2022/1190 av 6. juli 2022 om endring av forordning (EU) 2018/1862 med hensyn til registrering av informasjonsmeldinger i Schengen informasjonssystem (SIS) om tredjelandsborgere i Unionens interesse (heretter omtalt som endringsforordningen til politisamarbeidsforordningen) i norsk rett.

Screeningforordningen innfører felleseuropeiske regler for innledende undersøkelser av tredjelandsborgere som av ulike årsaker ikke har gjennomgått fullstendig grensekontroll ved ankomst til Schengen-området. Forordningen foreslås gjennomført ved inkorporering i

grenseloven. I grenseloven foreslås i tillegg endringer i bestemmelsen om lovens saklige virkeområde, slik at screening omfattes, samt bestemmelser om utpeking av screeningmyndighet. Det foreslås også et nytt kapittel om screening med bestemmelser om blant annet behandlingsgrunnlag, utlevering av personopplysninger og tredjelandsborgerens plikter under screeningen til å være tilgjengelig, til å oppgi opplysninger og til å avgi biometriske opplysninger. I tillegg foreslås det at opptak av biometriske opplysninger skal kunne skje med tvang.

I utlendingsloven foreslås en ny bestemmelse som klargjør forholdet mellom utlendingsloven og grenseloven under screening. Videre foreslås det tilpasninger slik at mindreåriges rett til å uttale seg uten foreldrenes samtykke eller tilstedeværelse, samt reglene om representanter for mindreårige asylsøkere, også vil gjelde for mindreårige som gjennomgår screening. Det foreslås også en plikt for utlendingsmyndighetene til å utlevere opplysninger til politiet som screeningmyndighet, og en tydeliggjøring av adgangen til å gjenbruke biometriske opplysninger opptatt i utlendingskontroll for gjennomføring av screening. I tillegg foreslås det tilføyd at manglende overholdelse av plikten til å være tilgjengelig under screeningen vil kunne vektlegges i vurderingen av om det foreligger slik unndragelsesfare som kan gi grunnlag for bruk av tvangsmidler etter utlendingsloven.

Screeningforordningen gjør også endringer i en rekke andre forordninger som allerede er inkorporert i norsk rett. Det foreslås endringer i flere bestemmelser i grenseloven og utlendingsloven for å gjennomføre disse. I SIS-loven foreslås screeningmyndigheten tilføyd på listen over myndigheter med tilgang til SIS.

I proposisjonen fremmes det også forslag til vedtak om at Stortinget samtykker til godtakelse av screening-

forordningen og endringsforordningen til politisamarbeidsforordningen.

Det vises til egen innstilling om samtykkesaken.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, June Trengereid Gruer, Erik Hager, Farukh Qureshi og Kristine Løfshus Solli, fra Fremskrittspartiet, Anette Carnarius Elseth, lederen Jon Engen-Helgheim, Finn Krokeide og Stian Storbukås, fra Høyre, Mahmoud Farahmand og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Bent-Joachim Bentzen, fra Miljøpartiet De Grønne, Julie E. Stuestøl, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Edvard Askjer, viser til Prop. 73 LS (2025–2026). Proposisjonen inneholder forslag til endringer i grenseloven, utlendingsloven og SIS-loven, samt forslag om Stortingets samtykke til norsk godtakelse av nærmere angitte EU-forordninger, og gjelder gjennomføring i norsk rett av regler om screening av tredjelandsborgere ved Schengen-områdets ytre grenser og endringer i politisamarbeidsregelverket. Forslagene skal sikre felles prosedyrer for tidlig kontroll og videre håndtering av berørte personer og tilpasse norsk regelverk til videreutviklingen av Schengen-samarbeidet.

Komiteen viser til egen innstilling om samtykkesaken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Senterpartiet, mener at endringene som foreslås i grenseloven, utlendingsloven og SIS-loven, er positive og vil bidra til bedre og mer helhetlig kontroll i Schengen-området. Endringene vil gi raskere og mer effektive prosesser mellom de ulike lands myndigheter, og flertallet mener det er nødvendig at det stilles krav til alle Schengenland om rask og god informasjonsutveksling.

Flertallet viser til at med de nye endringene i Schengen-regelverket som Prop. 73 LS (2025–2026) legger opp til, kan myndighetene få bedre oversikt tidligere enn med dagens regelverk og muligheter. Flertallet ser det som positivt at grensekontroll blir mer helhetlig og systematisk, prosessene blir raskere og det blir lettere å avdekke personer som ikke skal inn i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til forslag om endringer i grenseloven, utlendingsloven og SIS-loven, samt forslag om Stortingets samtykke til godtakelse av screeningforordningen og

endringsforordningen til politisamarbeidsforordningen, som er behandlet i en egen innstilling.

Disse medlemmer mener forslagene som fremmes i proposisjonen, er viktige for å sikre en ordnet, rettssikker og ansvarlig håndtering av migrasjon, samtidig som det bidrar til å styrke samfunnssikkerheten og tilliten i Schengen-samarbeidet. Felles regler og prosedyrer for yttergrensekontroll og tidlig håndtering av tredjelandsborgere er en forutsetning for et velfungerende Schengen-område, og disse medlemmer mener det er riktig at Norge deltar aktivt i denne videreutviklingen.

Disse medlemmer viser til at innføringen av screening skal bidra til tidlig identifisering av personer som ikke har gjennomgått ordinær grensekontroll, samt å skille mellom personer med behov for beskyttelse og personer som skal følges opp i retursporet. Disse medlemmer viser videre til at Norge allerede har prosesser som langt på vei svarer til stegene som skal gjennomføres i screeningen. Det er blant annet gode rutiner for kontroll av identiteten til utlendinger som søker asyl i Norge, eller som påtreffes under ulovlig opphold.

Disse medlemmer viser til at harmonisering av europeiske yttergrenseprosesser anses som fordelaktig, selv om det kan gjøre det nødvendig med enkelte tilpasninger i allerede hensiktsmessige norske prosedyrer. Disse medlemmer understreker at screeningforordningen forutsetter konsekvent og effektiv etterlevelse i alle Schengen-land, og at regelverket må praktiseres slik at formålet om kontroll, sikkerhet og avklart status faktisk oppnås.

Disse medlemmer viser videre til at screeningen ikke bare er et sikkerhetstiltak, men også et tiltak som ivaretar menneskelige og sosiale hensyn. Kravene om helse- og sårbarhetssjekk bidrar til at personer med særskilte behov, herunder barn, enslige mindreårige og personer som kan være utsatt for menneskehandel, vold eller andre overgrep, kan identifiseres tidlig og gis nødvendig oppfølging i den videre behandlingen.

Disse medlemmer mener samlet sett at proposisjonen representerer en balansert og ansvarlig videreutvikling av norsk regelverk, som styrker sikkerheten, bidrar til en mer effektiv og rettferdig migrasjonshåndtering og ivaretar grunnleggende rettigheter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser det som positivt at det åpnes for bruk av tvang ved opptak av biometriske opplysninger (fingeravtrykk og ansiktsbilde), slik at det blir bedre kontroll med hvem som oppholder seg i riket og i Schengen-området. Disse medlemmer mener dette er bra og helt nødvendig.

Disse medlemmer mener at regjeringen straks må komme tilbake til Stortinget dersom det viser seg å være behov for flere sanksjoner og straff enn dagens

bortvisning og straff etter utlendingsloven, overfor tredjelandborgere som ikke overholder plikten til samarbeid.

Disse medlemmer er bekymret for at regjeringen peker ut politiet som ansvarlig screeningmyndighet samtidig som de også dytter utgifter til gjennomføring over på budsjetttrammene til politiet og utlendingsmyndighetene. Når regjeringen pålegger nye og endrede oppgaver som medfører høyere kostnader, mener disse medlemmer at etatene burde få økte midler til å dekke disse utgiftene.

Disse medlemmer støtter departementets vurdering om barnets beste ved at det tillates å gjennomføre samtale i forbindelse med screening av mindreårige selv om foreldre ikke samtykker. Disse medlemmer mener at dette grepet i større grad kan bidra til å avdekke alvorlige overgrep og lovbrudd mot barn, som også departementet nevner i Prop. 73 LS (2025–2026), på side 43:

«Det vil være tilfeller der det er grunn til å gjennomføre deler av screeningen, for eksempel den innledende sårbarhetsjekken, uten at foreldrene er til stede. Dette kan for eksempel være aktuelt ved mistanke om vold i nære relasjoner, barne bortføring, barneekteskap eller menneskehandel.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne støtter at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, og vil understreke intensjonen om at mindreåriges og enslige mindreåriges rettigheter skal sikres, herunder retten til informasjon og oppnevning av representanter.

Dette medlem viser til uttalelser fra UNHCR, Barneombudet, Redd Barna og Røde Kors i forbindelse med Justis- og beredskapsdepartementets høring, der disse uttrykker bekymring for at tredjelandsborgeres plikt til å være tilgjengelig vil kunne medføre frihetsberøvelse og internering. Dette medlem vil understreke at barn ikke bør interneres, og forutsetter at plikten til å være tilgjengelig ikke gir screeningmyndigheten adgang til å frihetsberøvelse.

Dette medlem viser videre til at UNHCR i departementets høring påpeker at opptak av biometriske opplysninger må omfattes av strenge rettssikkerhetsgarantier og gjennomføres i tråd med menneskerettighetene, og at tvang ikke skal brukes mot barn. Dette medlem støtter at departementet, etter innspill fra blant annet UNHCR, foreslår en bestemmelse om at tvang bare kan benyttes når det er nødvendig og forholdsmessig, og bare som siste utvei.

Videre vil dette medlem understreke viktigheten av at det må tas særlige hensyn overfor sårbare grupper, blant dem mindreårige. I den sammenheng vil dette medlem påpeke at mennesker på flukt er sårbare i utgangspunktet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i grenseloven, utlendingsloven og SIS-loven (screening av tredjelandborgere)

I

I lov 20. april 2018 nr. 8 om grensetilsyn og grensekontroll av personer gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Loven gir regler om rettslige og fysiske forhold i tilknytning til riksgrensen og om grensepassering og grensekontroll av personer. *Loven gir også regler om gjennomføring av screening etter forordning (EU) 2024/1356.* Regler om utlendingers adgang til riket og deres opphold her følger av utlendingsloven.

§ 4 nytt tredje ledd skal lyde:

Politiet er screeningmyndighet etter forordning (EU) 2024/1356. Departementet kan gi forskrift om at også andre myndigheter skal utøve myndighet etter forordningen.

§ 8 første ledd skal lyde:

Følgende rettsakter gjelder som lov:

1. Forordning (EU) 2016/399 om bevegelsen av personer over grenser (grenseforordningen), som endret ved
 - forordning (EU) 2017/458
 - forordning (EU) 2017/2225
 - forordning (EU) 2018/1240
 - forordning (EU) 2019/817
 - forordning (EU) 2021/1134
 - forordning (EU) 2024/1717
2. Forordning (EU) 2017/2226 om etableringen av inn- og utreiseprogrammet (EES-forordningen), som endret ved
 - forordning (EU) 2018/1240
 - forordning (EU) 2019/817
 - forordning (EU) 2021/1134
 - forordning (EU) 2021/1152
 - forordning (EU) 2024/1356
3. Rådskonklusjon 2004/82/EF om transportselskapers plikt til å fremsende opplysninger om passasjerer (API-direktivet)
4. Forordning (EU) 2019/817 om opprettelse av en ramme for interoperabilitet mellom EU-informasjonssystemer for grenser og visum, som endret ved
 - forordning (EU) 2021/1134
 - forordning (EU) 2021/1152

- *forordning (EU) 2024/1356*
- 5. Forordning (EU) 2019/818 om opprettelse av en ramme for interoperabilitet mellom EU-informasjonssystemer for politisamarbeid og rettslig samarbeid, asyl og migrasjon, som endret ved
 - *forordning (EU) 2021/1133*
 - *forordning (EU) 2021/1150*
 - *forordning (EU) 2024/1358*
- 6. *Forordning (EU) 2024/1356 om innføring av screening av tredjelandsborgere ved de ytre grensene (screeningforordningen).*

Nytt kapittel 5A skal lyde:

Kapittel 5A. Screening

§ 24 a Behandling av personopplysninger for gjennomføring av screening

Screeningmyndigheten kan behandle personopplysninger, herunder særlige kategorier av personopplysninger, som er nødvendige for gjennomføring av oppgaver etter forordning (EU) 2024/1356, jf. § 8 første ledd nr. 6.

Screeningmyndigheten skal uten hinder av taushetsplikt utlevere til utlendingsmyndighetene opplysninger som er nødvendige for utførelsen av deres oppgaver.

§ 24 b Utlendingens plikt til å være tilgjengelig

Utlendinger som gjennomgår screening etter forordning (EU) 2024/1356, jf. § 8 første ledd nr. 6, skal være tilgjengelige for screeningmyndigheten på det stedet screeningmyndigheten gir anvisning på, frem til screeningen er avsluttet.

§ 24 c Utlendingens opplysningsplikt. Bruk av tvang

Utlendinger som gjennomgår screening, plikter å oppgi personopplysninger, herunder avgi biometriske opplysninger, i henhold til forordning (EU) 2024/1356 artikkel 9 nr. 2, jf. § 8 første ledd nr. 6. Biometriske opplysninger som allerede er innhentet etter utlendingsloven § 100, kan gjenbrukes for gjennomføring av screening.

Politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, kan beslutte at biometriske opplysninger skal innhentes med tvang. Den politimesteren gir fullmakt, må være jurist.

Tvang kan bare brukes når det er nødvendig og forholdsmessig.

Forvaltningslovens regler om enkeltvedtak gjelder ikke for beslutninger om bruk av tvang etter bestemmelsen her.

Utlendingen kan kreve spørsmålet om rettmessigheten av tvangsinngrepet brakt inn for retten. Screeningmyndigheten sørger for at utlendingen blir gjort

kjent med denne retten. Ved slik domstolsbehandling gjelder bestemmelsene i straffeprosessloven kapittel 26 tilsvarende så langt de passer.

II

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

Ny § 5 a skal lyde:

§ 5 a Forholdet mellom utlendingsloven og grenseloven under screening etter forordning (EU) 2024/1356

En sak etter loven her kan påbegynnes under screening etter forordning (EU) 2024/1356, jf. grenseloven § 8 første ledd nr. 6. Kongen kan gi forskrift med nærmere regler om saksgang mv.

§ 9 a første ledd skal lyde:

Forordning (EU) 2018/1240 om etableringen av fremreisesystemet (*ETIAS-forordningen*) gjelder som lov. *Forordningen gjelder med de endringene som følger av*

- *forordning (EU) 2019/817*
- *forordning (EU) 2021/1134*
- *forordning (EU) 2021/1152*
- *forordning (EU) 2024/1356*
- *forordning (EU) 2024/1358*

§ 81 nytt sjettede ledd skal lyde:

Bestemmelsene i tredje til femte ledd gjelder tilsvarende for mindreårige som omfattes av forordning (EU) 2024/1356, jf. grenseloven § 8 første ledd nr. 6. Screeningmyndigheten treffer beslutninger etter tredje ledd ved gjennomføring av screeningen.

§ 84 a første ledd skal lyde:

Utlendingsmyndighetene skal uten hinder av taushetsplikt utlevere opplysninger til politiet når det er nødvendig for politiets oppgaver etter loven *her, grenseloven kapittel 3 eller forordning (EU) 2024/1356, jf. grenseloven § 8 første ledd nr. 6.*

Overskriften i kapittel 11 A skal lyde:

Kapittel 11 A. Representant for enslige mindreårige mv.

§ 98 a nytt tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder tilsvarende for enslige mindreårige som gjennomgår screening etter forordning (EU) 2024/1356, jf. grenseloven § 8 første ledd nr. 6.

Nåværende § 98 a tredje ledd blir fjerde ledd.

§ 98 d første ledd skal lyde:

Representanten skal ivareta den mindreåriges interesser i asylsaken og ellers utføre de oppgaver som tilkommer en verge i henhold til annen lovgivning. *Under*

screening skal representanten ivareta den mindreåriges interesser i henhold til reglene i forordning (EU) 2024/1356 artikkel 13 nr. 3 og 4, jf. grenseloven § 8 første ledd nr. 6.

§ 98 g første ledd bokstav d og bokstav e skal lyde:

- d. den mindreåriges foreldre eller andre med foreldreansvar kommer til Norge, eller på annen måte blir i stand til å utøve foreldreansvaret,
- e. *screening av den mindreårige etter forordning (EU) 2024/1356, jf. grenseloven § 8 første ledd nr. 6, er avsluttet, eller*

Nåværende § 98 g første ledd bokstav e blir ny bokstav f.

§ 100 femte ledd skal lyde:

Biometriske opplysninger opptatt i medhold av første ledd kan gjenbrukes i forbindelse med registrering av returvedtak og innreiseforbud i SIS i medhold av SIS-loven §§ 7 og 8 og forordningene som nevnt i SIS-loven § 1 nr. 2 og nr. 3, samt artikkel 22 i forordningen om politisamarbeid som nevnt i SIS-loven § 1 nr. 1. *Biometriske opplysninger* opptatt i medhold av første ledd kan også brukes til behandling etter forordning (EU) 2017/2226 artikkel 26, 27 og 35 og forordning (EU) 2024/1356, jf. grenseloven § 8 første ledd nr. 2 og 6.

§ 106 d første ledd bokstav k og l og ny bokstav m skal lyde:

- k. utlendingens søknad om beskyttelse er nektet realitetsbehandlet etter § 32 første ledd bokstav a eller d eller femte ledd,
- l. utlendingens søknad om oppholdstillatelse er avslått som åpenbart grunnløs, jf. § 90 a første ledd bokstav b, eller
- m. *utlendingen ikke har overholdt plikten til å være tilgjengelig for screeningmyndigheten, jf. grenseloven § 24 b.*

Følgende steder endres ordene «biometrisk personinformasjon» til «*biometriske opplysninger*»:

§ 17 første ledd bokstav n, § 100 overskriften, første, femte og syvende ledd, § 100 a overskriften, første, andre og tredje ledd, § 100 b overskriften, første ledd og tredje ledd, § 102 c første ledd, 102 f bokstav b og § 109 fjerde ledd.

Følgende steder endres ordene «slik biometrisk personinformasjon» og «registrert biometrisk personinformasjon» til henholdsvis «*slike biometriske opplysninger*» og «*registrerte biometriske opplysninger*»:

§ 100 a første og fjerde ledd og § 100 b første og tredje ledd.

Følgende steder endres «den biometriske informasjonen» til «*de biometriske opplysningene*»:

§ 100 a fjerde ledd.

Følgende steder endres ordet «fotografi» til «*bilde*»:
§ 93 tredje ledd og § 102 b bokstav b.

Følgende steder endres ordet «ansiktsfoto» til «*ansiktsbilde*»:

§ 100 overskriften, første, andre og sjette ledd, § 100 a første, andre og femte ledd, § 100 b første og andre ledd, § 102 c første ledd og § 109 fjerde ledd.

III

I lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS) gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Gjennomføring av forordninger om Schengen informasjonssystem (SIS)*

Følgende forordninger gjelder som lov:

1. Forordning (EU) 2018/1862 om opprettelse, drift og bruk av Schengen-informasjonssystem (SIS) innenfor politisamarbeid og strafferettslig samarbeid (politisamarbeidsforordningen), som endret ved
 - forordning (EU) 2019/818
 - forordning (EU) 2021/1133
 - forordning (EU) 2021/1150
 - forordning (EU) 2022/1190
2. Forordning (EU) 2018/1861 om opprettelse, drift og bruk av Schengen-informasjonssystem (SIS) på området inn- og utreisekontroll (grensekontrollforordningen), som endret ved
 - forordning (EU) 2019/817
 - forordning (EU) 2021/1134
 - forordning (EU) 2021/1152
3. Forordning (EU) 2018/1860 om bruk av Schengen-informasjonssystem i forbindelse med retur av tredjestatsborgere med ulovlig opphold (returforordningen), som endret ved
 - forordning (EU) 2021/1134
 - forordning (EU) 2021/1152.

§ 8 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. politisamarbeidsforordningen artikkel 26, 32, 34, 36, 37 a og 40

§ 8 andre ledd skal lyde:

Det kan behandles opplysninger om gjenstander som ettersøkes for beslag eller som bevis i en straffesak, jf. politisamarbeidsforordningen artikkel 38, eller på vilkår som nevnt i artikkel 26 nr. 5, artikkel 32 nr. 8, artikkel 34 nr. 2, artikkel 36 eller artikkel 37 a nr. 12.

§ 12 første ledd nr. 6 og ny nr. 7 skal lyde:

6. myndighet med ansvar for å utstede løyve for skytevåpen til formål og opplysninger som nevnt i politisamarbeidsforordningen artikkel 47

7. myndighet med ansvar for å gjennomføre oppgaver etter forordning (EU) 2024/1356, jf. grenseloven § 8 første ledd nr. 6.

IV

I lov 21. juni 2024 nr. 47 om endringer i grenseloven og utlendingsloven mv. (interoperabilitet og visuminformasjonssystemet mv.) gjøres følgende endring:

I del III om endringer i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 102 første ledd lyde:

Forordning (EU) nr. 767/2008 om visuminformasjonssystemet VIS (VIS-forordningen) gjelder som lov. VIS-forordningen regulerer blant annet registrering, lag-

ring og deling av opplysninger mellom statene i Schengensamarbeidet om visum og oppholdstillatelser. Forordningen gjelder med de endringene som følger av

- forordning (EF) nr. 810/2009
- forordning (EU) nr. 610/2013
- forordning (EU) 2017/2226
- forordning (EU) 2019/817
- forordning (EU) 2021/1134
- forordning (EU) 2021/1152
- forordning (EU) 2024/1356.

V

Loven del IV trer i kraft straks. Loven del I til III gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Oslo, i justiskomiteen, den 26. mai 2026

Jon Engen-Helgheim

leder

Farukh Qureshi

ordfører

